

Dagens frågor

Det kärnvapenfria Norden

Sedan Nordiska rådet skapades på 1950-talet har utrikespolitik inte brukat diskuteras vid dess sammankomster. Orsaken är självklar. Danmark och Norge tillhör Nato, där Finland inte får och Sverige inte vill vara med. Man skulle komma att tala förbi varandra, kanske dessutom klumpigt i känsliga fall. Detta demonstrerades med all tydlighet vid det senaste rådsmötet i Köpenhamn i februari i år.

Frågan om Norden som en kärnvapenfria zon togs upp och ordföranden, statsminister Anker Jørgensen, kunde inte hindra det. För en utomstående förefaller möjligen ämnet överflödigt. Inget av de fyra nordiska länderna har skaffat kärnvapen. Även de två Natoländerna har uttryckligen av sagt sig möjligheten att basera sådana vapen på sitt område. Däremot ligger alla fyra länderna så till, att de kan bli utsatta för kärnvapenanfall. Utskjutna från fartyg kan sådana vapen riktas mot Norden både från öst och väst. Landbaseerade kärnvapen kan teoretiskt hota särskilt från öst, alltså från Sovjetunionens baser vid Östersjökusten och framför allt på Kolahalvön.

Nordiska rådet brukar inte intressera TV i högre grad, men i år fick en delegat från Finland så att säga utsträckt tid. Eftersom han förekom i TV-2 kunde man misstänka att han var kommunist, vilket senare bekräftades – Rapportredaktören undvek givetvis att nämna var han hörde hemma. Den finländske delegaten talade varmt för en kärnvapenfria zon, men han råkade göra ett misstag. Han förklarade

att en sådan zon borde kontrolleras av Sovjetunionen. De nordiska länderna, inklusive de Natoanslutna, skulle alltså frivilligt ställa sitt försvar under Sovjetunionens övervakning. Kommentarer är överflödiga.

Talaren kunde visserligen ha åberopat president Kekkonen – men det gjorde han i varje fall inte i TV. Denne har två gånger tagit upp diskussion om det kärnvapenfria Norden. Senast hände detta 1978, då han pläderade för rustningskontroll "sinsemellan och tillsammans med vederbörande stormakter." Tanken avvisades kallt av den svenska regeringen, och samma hållning mötte den nu, i dess nya form.

Man kunde tycka att det egendomliga förslaget därmed vore avlivat. Så är inte fallet. Nu uppträder en rörelse som kallar sig Kvinnokamp för fred. Av denna har ropet "Gör Norden till en vapenfria zon" framförts med hög röst. En riksdagsledamot, fru Maj-Lis Landberg (s), har i en tidning förklarat att "s och vpk har samma uppfattning här". Hon borde ha satt vpk främst. Men kanske syftar hon på sin riksdagskollega fru Maj-Britt Theorin (s), som otvivelaktigt bör ha företräde när det gäller att i försvarsfrågor dela mening med vpk.

I fallet det kärnvapenfria Norden blir ju kravet obegripligt, eftersom de nordiska länderna redan är kärnvapenfria. Det blir förståeligt bara om vad som åsyftas är att ställa Sveriges och de andra nordiska ländernas försvar under Sovjetunionens kontroll, hur sedan detta låter sig förena med vår neutralitetspolitik. Att vpk med nöje

skulle medverka ifrågasätts inte. Men att fru Landberg företräder det socialdemokratiska partiets uppfattning på den punkten tillåter vi oss att betvivla. Den enklaste förklaringen är väl att hon inte begripit vad hon talat om.

Riskvilligt kapital

Olof Palme sade en gång att verkligheten är socialdemokratins värsta fiende. Påståendet har många gånger visat sig sant. Så till exempel i fråga om löntagarfonderna. Socialdemokraterna har försökt argumentera för dessa bl a genom att förfäktat att företagen endast genom tillkomsten av sådana fonder skulle kunna få erforderligt tillskott av riskvilligt kapital. Utvecklingen de senaste månaderna vederlägger detta påstående.

På börsen råder uppsving. Intresset för den svenska aktiemarknaden har blivit så stort att börschefen överväger att ändra reglerna för uppropet för att kunna klara av det stegrade intresset. Också utlandet har gjort köp på Stockholmsbörsen av större aktieposter.

Sant är emellertid att det länge varit svårt att stimulera till aktieköp. Det är inte att undra på, så illa som aktieägarna behandlats. Aktieutdelningar har ju lagts på toppen av arbetsinkomsten och drabbats av marginalskatten. För gifta gäller dessutom att utdelningarna — trots upprepade moderata riksdagsmotioner — adderas till den makes inkomst som är högst. Beskattningen i kombination med penningvärdesförsämringen har ofta medfört en negativ avkastning de senaste åren.

Riksdagen beslöt i höstas att from i år införa ett utdelningsavdrag. Aktieägarna får nu göra avdrag från inkomstskatten med 30 % av utdelningar upp till 7 500 kronor för ensamstående och 15 000 för makar. Det innebär en skattereduktion på maximalt 2 250 respektive 4 500 kronor.

Skattesparandet, som infördes härom året, har blivit mycket populärt och omfattar ca en miljon människor. På detta sätt beräknas 600–700 miljoner kronor placeras i börsnoterade aktier under 1981.

I december beslöt riksdagen att börsnoterade företag får öppna skattefondsparande för sina anställda. Hittills har ett tjugotal företag begärt tillstånd hos Bankinspektionen och flera företag förbereder att införa aktiesparfonder. I de flesta fallen lånar företagen räntefritt pengar till de anställda för aktieköp i det egna företaget. Fonderna ökar därför snabbt.

Givetvis ser inte socialdemokraterna på denna utveckling med blida ögon. Hur skall man nu kunna vinna anhängare på dessa företag för den egna löntagarfundsmodellen? Fackets representanter kan inte gärna säga nej till företagets förmånliga erbjudande.

Kjell Olof Feldt har framfört hård kritik mot systemet och utlovat att om socialdemokraterna vinner nästa val skall de omedelbart förbjuda denna form av aktiefondsparande. Socialdemokraterna hävdar att företagen inte tillföres något nytt kapital genom att de erbjuder räntefria lån till de anställda. Detta stämmer inte. För det första börjar de anställda amortera lånen nästan omedelbart. För det andra leder

den snabba uppbyggnaden av fonderna till att företagen kan nyemittera och det är detta som är det väsentliga.

Enligt långtidsutredningen behöver industrin nyemittera mellan 2 och 3 miljarder per år. De stimulanser till sparande i aktier som nu införts leder till att nyemissioner blir möjliga efter något eller några år. Om den nuvarande trenden håller i sig kommer enbart det företagsanknutna skattefondsparandet att ge ett aktiesparande på mellan 400 och 500 miljoner kronor till årets slut.

Tvångssparande i socialdemokratiska löntagarfonder är onödigt. Argumentet att riskvilligt kapital saknas låter redan ihåligt och torde inte gå att använda i 1982 års valrörelse. Regeringen har sett till att frivilligt sparande lockar fram det riskvilliga kapitalet till näringslivet.

SIF-ledningens fondsocialism

Industritjänstemannaförbundet SIFs ledning går tvärt emot sina medlemmar och stöder löntagarfondsförslaget. Det är egentligen inte särskilt konstigt. Det är ganska naturligt att fackliga ledare stöder förslag som går ut på att all ekonomisk

makt i landet skall koncentreras till de fackliga ledarna. Att gå emot ett sådant förslag är som att som landstingsråd föreslå att landstingen avskaffas eller som om Lennart Holm skulle vilja minska Planverkets makt.

Att de fackliga ledarna kan ha åsikter som går tvärt emot medlemsopinionen är inte heller särskilt konstigt. De är inte valda för sin åsikt i fondfrågan. De är valda av personer som är valda av andra personer som är valda av andra personer som är valda för sin förmåga att arbeta för lokala fackliga krav och, framför allt, för sin vilja att prioritera fackligt arbete före det ordinarie arbetet.

I frågor som denna, liksom andra frågor som gäller prioriteringar mellan individens intressen som medborgare eller konsument och hans intressen som fackmedlem, är inte fackliga ledare representativa för sina medlemmar. De har blivit fackliga ledare just på grund av att de prioriterar intressena som fackmedlem högt.

Om SIF skulle uttala sig för fackföreningsfonder betyder det på intet sätt att industritjänstemännen vill ha fackföreningsfonder.